

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

MAANDBLAD UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSE ENTOMOLOGISCHE VERENIGING

ISSN 0013-8827. Officiële afkorting (World List): Ent. Ber., Amst.

Deel 42

1 november 1982

No. 11

Adres van de Redactie:

B. J. LEMPKE, Plantage Middenlaan 64, 1018 DH Amsterdam — Nederland

B. J. LEMPKE, Opmerkingen over twee Nederlandse namen voor Lepidoptera: 161; G. R. LANGOHR, Nieuwe en minder gewone Lepidoptera voor de Nederlandse fauna: 163; R. de JONG, In memoriam J. C. Eisner: 168; D. KEITH McE. KEVAN, A new species of Desmoptera I. Bolivar, 1884 from West Irian (New Guinea) (Orthoptera: Pyrgomorphidea: Desmopterini): 170; ERIK J. van NIEUKERKEN, A revised check list of the Nepticulidae occurring in the Netherlands (Lepidoptera): 174; KORTE MEDEDELINGEN: G. van der ZANDEN, Lasioglossum setulosus: 162; V. S. van der GOOT, Literatuurkaartsysteem Syrphidae: 167; A. W. P. MAASSEN, Coenonympha tullia: 173; F. van STUIVENBERG, Bod gevraagd: 176; LITERATUUR: 169; PERSONALIA: 169.

Opmerkingen over twee Nederlandse namen voor Lepidoptera

door

B. J. LEMPKE

Instituut voor Taxonomische Zoölogie (Zoölogisch Museum), Amsterdam

ABSTRACT. — Remarks on two Dutch names for Lepidoptera. Discussed are a new and quite superfluous name for the moths belonging to the family Sesiidae, and an impossible name for *Agrotis segetum* (Denis & Schiffermüller).

Ambtenaren die landbouwers of tuinders moeten adviseren, zullen soms behoefte hebben aan een Nederlandse naam voor belangrijke schadeveroorzakers. We mogen dan echter wel verlangen dat ze zich er eerst van vergewissen of zo een naam al dan niet bestaat. Willen ze in het laatste geval er zelf één introduceren, dan moet dit wel een naam zijn die voor de betreffende soort zinvol is. Hier volgen twee voorbeelden die met deze voorwaarden in strijd zijn.

1. Wespvlinders of Glasvlinders? (Sesiidae). Vooral de grote Sesiiden zijn in Nederland sinds jaar en dag met wespen vergeleken en terecht. Reeds Jan C. Sepp [1836] noemde *Sesia apiformis* (Clerck) de Horzelgelijkende vlinder. Hij schrijft (p. 2-3): „In den eersten oogopslag meenden wij veelal eene Wesp of Horzel te zien; dan bij nadere beschouwing bespeurden wij onze dwaling. De Latijnsche naam van ons voorwerp, dat onder de zoogenaamde Basterd-Pijlstaart-Vlinders behoort, is *Sesia Crabroni-formis*, en in navolging van dezen naam noemen wij denzelven Den Horzelgelijkenden Vlinder”. Voor Sepp was een horzel dus hetzelfde als een wesp. Zie ook Vestergaard, 1981: 115. De door Sepp gebruikte soortnaam *crabroniformis* (Denis & Schiffermüller, 1775) is een synoniem van de toen vrijwel onbekende naam *apiformis* (Clerck, 1759).

Snellen, die geen Nederlandse namen gebruikte, schreef toch wel na de diagnose van de familie (1867: 103): „Wespachtige vlinders”. Ter Haar, die reeds bestaande Nederlandse namen steeds vermeldde, schreef ([1899-1904]): „Sesiidae. Wespvlinders”. Hetzelfde vinden we in de door P. M. Keer verzorgde tweede en derde druk van het boek ([1911], resp. [1924]).

Dat zou zo gebleven zijn, als niet in de zeventiger jaren een enkele Sesiïde schade veroorzaakt had en onder de aandacht van de Plantenziektenkundige Dienst gekomen was. Sindsdien heten ze Glasvlinders. Waarom? Heel eenvoudig: in de Duitse literatuur heten ze Glasfalter! Een duidelijker voorbeeld van gebrek aan contact tussen de toegepaste en de algemene entomologie is moeilijk te vinden. Wanneer het gebruik van deze naam op de PD begon weet ik niet, wel, dat hij voor het eerst in 1978 in dit tijdschrift in een artikel van Van Frankenhuyzen verscheen. Het is nu al zover, dat doorgewinterde verzamelaars over Glasvlinders praten en deze naam blijkens een citaat van Van IJzendoorn (1982) al tot de pers is doorgedrongen. Het volkomen overbodige germanisme dreigt de goede Nederlandse naam dus geheel te verdringen. Ik hoop daarom dat de PD van de dwalingen zijns wegs terugkeert en de Duitse naam laat voor wat die is.

2. De Zaaduil (*Agrotis segetum* (Denis & Schiffermüller)). Niet alleen Wageningen, ook Gent weet weg met Duitse namen. In 1965 publiceerden Van Daele & Pelerents een artikel over Aardrupsen (*Agrotis* sp.). Een van de beruchtste soorten in de tuinbouw is *Agrotis segetum*. Er is geen Nederlandse naam voor. Engelse namen zijn in de regel onvertaalbaar. Maar gelukkig is daar nog de Duitse literatuur. Daarin wordt de soort als Saateule vermeld. Dus werd *segetum* in het Belgische artikel de Zaaduil genoemd. Maar noch de rups, noch de vlinder hebben iets met zaad te maken! Zijn de Duitsers er dan zo naast? Nee, want die Saat betekent niet alleen het zaad, maar ook het gezaaide, het te velde staande koren. En de rups was berucht door de schade die ze daaraan veroorzaakte. De Duitse naam was dus correct. Maar voor ons onbruikbaar. Moraal: vertaal niet zo maar een in het buitenland populaire naam.

LITERATUUR

- Daele, E. van & C. Pelerents, 1965. Populatiestudie Der Aardrupsen en verwante soorten in de Gentse tuinbouw. — *Meded. LandbHogesch. OpzoekStns Gent* 30: 1524-1541.
- Frankenhuyzen, A. van, 1978. *Synanthedon myopaeformis* (Borkhausen) in Nederland (Lepidoptera, Sesiidae). — *Ent. Ber., Amst.* 38: 119-123.
- Haar, D. ter, [1899-1904]. *Onze Vlinders: I-L*, 1-407, 47 pln. W. J. Thieme & Cie, Zutphen.
- , [1911]. *Onze Vlinders*, 2de uitgave (P. M. Keer ed.): 1-406, fig. 1-70, pl. I-VIII, 1-87. W. J. Thieme & Cie, Zutphen.
- Sepp, J. C., [1836-1843]. *Nederlandsche Insekten* 6: (1-10), 1-198, 1 + 50 pln. J. C. Sepp & Zoon, Amsterdam.
- Snellen, P. C. T., 1867. *De vlinders van Nederland, Macrolepidoptera: I-XI*, 1-763, pl. I-IV. Martinus Nijhoff, 's-Gravenhage.
- Vestergaard, D. A., 1981. Waarnemingen van interessante Hymenoptera in Nederland. — *Ent. Ber., Amst.* 41: 113-116.
- IJzendoorn, A. L. J. van, 1982. Nieuws over natuur en milieu. — *Natura* 79 (2): 48-52. (p. 51, Populieren).

Plantage Middenlaan 64, 1018 DH Amsterdam.

LASIOGLOSSUM SETULOSUM STRAND NIET INLANDS (HYM.: HALICTIDAE). In *Ent. Ber., Amst.* 23: 59 (1963) vermeldde ik van deze soort een ♀ van Colmond als f. n. sp. De determinatie was van wijlen dr. Noskiewicz, die zich met alle Apidae bezighield. Pf. A. W. Ebmer, specialist voor de Halictidae, heeft een aantal soorten uit mijn collectie nagezien en stelde vast dat het bewuste exemplaar *Lasioglossum (Evylaeus) pauxillum* (Schenck) is.

G. van der Zanden, Jongkindstraat 2, 5645 JV Eindhoven.